

Tað eru mong viðurskipti, sum eru avgerandi fyri, hvussu veðrið verður. Í veðurtíðindunum í útvarpi og sjónvarpi hoyra vit um — og siggja — hátrýst, lágrýst, hátrýst-ryggir, hita- og kulda-brúgvav osfr.

Føroyingar hava altíð havt stóran áhuga fyri veðrinum. Ikki minst tí at høvuðsvinna okkara er tengd at sjónum, og har er veðrið oftani avgerandi fyri úrslitið.

Teir sokallaðu «landkrabbarnir» hava kanska ikki gvið sær so nógv far um veðurtíðindi sum tey, ið balast á sjónum — fyrr enn nú — tá vit eru farin at merkja á egna kroppi okkara, hvat eitt herviligt ódnarveður veruliga er.

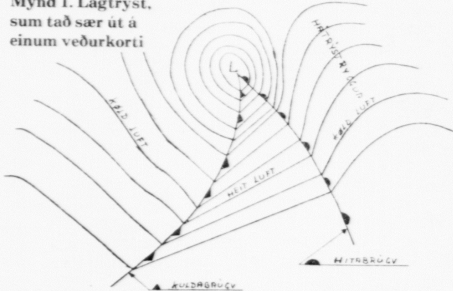
Ein ódn fyri og onnur eftir rakar Føroyar og ger stóran materiellan skaða. Fólk eru bangin.

Men hvat er tað so, sum er orsøkin til tær ymsu broytingarnar í veðurlagnum dag um dag. Hetta var vit at greiða lesarum okkara frá í dag. Vit fara í seinni bløðum at viðgera aðrar líknandi spurningar í sambandi við veðurlagið.

Umboð á nógvum skipum hava teir veðurkort-mottakarar, har ein kann fáa eitt veðurkort, ið visir hesi mongu fyrbrigdi.

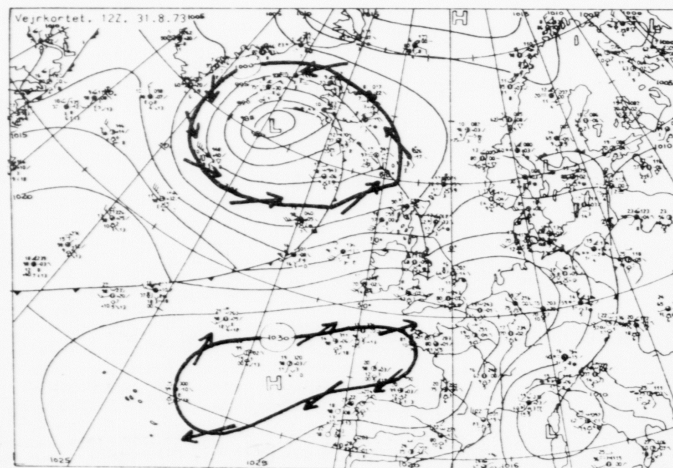
Á mynd 1 sæst eitt lágrýst við miðdeplinum L, sum tað sær út á einum veðurkort, ið isobarum og brúgvum, kuldabrugvin vinstru megin og higa-brúgvinn høgru megin.

Mynd 1. Lágrýst, sum tað sær út á einum veðurkort

Fyri ein, sum ikki er kunnugur við hesi fyrbrigdi, sigur hetta kanska ikki so nógv. So skilir ein betur, tá sagt verður beinleiðis, at vit kunnu vænta, »10 - 12 metrar um sekundið av útsynningi við regni, sum klárar í út á seinna partin, tá hann stókkur vestur um við ælingi, einstakir sólglottar av og á» o.s.fr. Um so eitt lágrýst liggur á Kappanum og eitt hátrýst við Asorurnar, tað mugu so tey um, sum har eru! — halda vit. Men er tað nú so?

Lat okkum hyggja at mynd 2, sum visir eitt veðurkort. Á hesum korti siggja ein rúgva av linjum, tølum og teknum.

Mynd 2. Veðurkort

Á stöðum um alt kortið bæði á landi og á havi siggja stórkortir við tølum og teknum. Hesir eru teir sokallaðu »OBS-ararnir«, sum stöðir á landi og skip (OBServasjonsskip) senda til veðurstöðirnar 4 ella 8 ferðir um dagin, har tey siga frá, hvussu tey hava veðrið, sýnið, ættina, trýstið, hitan, hvørji skýggj eru har o.s.fr.

Veðurstöðirnar gera so veðurkort eftir hesum upplýsingum m.a.

Isobarur

Tær linjurnar, sum ganga nakað tilvildarlaga tvørtur um alt kortið, kallast isobarur. Hesir eru linjur, sum fara gjøgnum stöð,

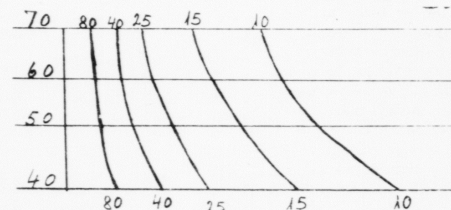
eisini finna, hvussu ættin er.

Hyggja vit nú at tí isobarini, sum er merkt 1000 mb. (Henda fer beint vestan fyri Føroyar), so vísa orvarnir, eg havi sett á, hvussu ættin er á teimum ymsku plássunum, isobarin fer gjøgnum. Henda isobarin liggur saman við fleiri øðrum rundan um eitt lágrýst L, sum liggur í ein útsynning úr Íslandi á umleið 61 stig norður og 29 stig vestur. Síðan kunnu vit hyggja at tí isobarini, ið er merkt 1030 mb. (fer gjøgnum tey stöð, har trýstið er 1030 mb). Henda isobarin liggur rundan um hátrýstið H við Asorurnar, á umleið 43 stig norður og 13 stig

At finna vindferðina

Fráleikin millum isobarurnar er eitt mát fyri, hvussu nógvur vindur er. Tættari isobarurnar eru, jú meiri vindur.

Ein mátar tann hornrætta fráleikan millum isobarurnar frá tí staði, har ein vil finna vindferðina, síðan roknar ein við formlum og talvum vindferðina. Vanligari er tó, at veðurkort hava eina mynd á, har ein við fráleikanum millum isobarurnar beinleiðis kann mæta vindferðina.

Mynd 3. Mynd at mæta vindferðina eftir

Mynd 3 visir eina slíka mynd, sum er á tí kortinum, sum enska veðurstöðin Bracknell sendir út.

Tær vatnrøttu linjurnar, merktar 40, 50, 60 og 70 umboða breiddina, har ein mætar vindferðina.

Skákstrikurnar, merktar 10, 15, 25, 40 og 80 umboða vindferðina í sjómilum um tíman. Henda er ferðin á tí sokallaða »Geostrofiska« vindinum, sum er tann vindurinn, ið er nakað uppi í atmosferuni, og hevur hesin eina ferð, sum er háva áðru ferð so stór sum tann á jørðini undir somu umstøðum. Við umrokningum finnur ein, at um tann ferðin, ið funnin verður úr mynd 3, verður býtt við 3, so fæst vindferðin á jørðini í metrum um sekundið.

Um vindferðin skal mæstast í Føroyum, so tekur ein passaran og mætar tann hornrætta fráleikan millum tær isobarurnar

(2), sum fara fram við Føroyum, báðumegin við, og so við hesum fráleika inn vinstrumegin í mynd 3. Føroyar liggja á umleið 62 stigum norður, so mætad verður út eftir tí vatnrøttu linjuni 60, ella nakað omanfyri, svarandi til 62 stig, og rakar eina av skáklínunum, t.d. 15, so er vindferðin í Føroyum, 15:3 = 5 m/sek.

Er fráleikin millum isobarurnar minni, so ein bert kemur út til skáklínuna 40, tá er vindferðin í Føroyum, 40:3, umleið 13 m/sek. o.s.fr.

Avfall

Isobarurnar og brúgvvarnar (hita- og kuldabrugvarnar) vísa, um tað verður avfall.

Ein reglan er, at á einum øki umleið 100-150 fjórðingar frammanfyri hitabrunna og einar 40-50 fjórðingar aftan fyri kuldabrunna er avfall. Um hetta so verður regn, kavi ella heglingur, velst um árstíðin, og hvussu isobarurnar ganga.

Um isobarurnar á vetri ganga langt norðanefir suðuryvir á norður breidd, er luftin, ið rekur framvið teimum, kold, og verður tá helst kavi — í hvussu er nærindis kuldabrunni.

Um isobarurnar ganga sunnanefir norður yvir (á norður breidd), er luftin heit og kólnar á vegnum norðuryvir, hetta gevur regn.

Millum brúgvvarnar kann vera regn, sirm, tåm ella kavi. Eisini her velst

har trýstið er tað sama alla staðni.

Í síðunum, ið erva og í neðra á kortinum siggja tøl, 1015, 1020, 1025 o.s.fr. Hesi merkja, at á øllum stöðum, har tær ávisu isobarurnar fara igjøgnum, er trýstið ávikavist 1015, 1020 og 1025 millibar (mb) o.s.fr.

At finna ættina

Úr isobarunum kann ein

vestur. Eisini her eru orvar teknaðir á, sum vísa, hvussu ættin er.

Reglan at finna ættina er henda: Vindurin melur móti klókkuni um eitt lágrýst og við klókkuni um eitt hátrýst (hetta er á norður breidd, á suður breidd er mótsatt), 10-20 stig frá leiðini, isobarurnar ganga, inn móti einum lágrýsti og út frá einum hátrýsti.